

Overzicht van onderzoeken naar het slavernijverleden van bedrijven, provincies, organisaties, steden en universiteiten in Nederland, die al uitgevoerd zijn, nu bezig zijn of gepland staan

Bedrijf	Jaar	Onderzoek
ABN AMRO	2020-2022	'Het onderzoeksrapport <i>Het slavernijverleden van historische voorlopers van ABN AMRO. Een onderzoek naar Hope & Co en R. Mees & Zonen</i> is geschreven door Dr. Pepijn Brandon en Dr. Gerhard de Kok, en is het resultaat van wetenschappelijk onderzoek dat in opdracht van ABN AMRO werd uitgevoerd aan het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG). Uit dit onderzoek blijkt onder meer dat ABN AMRO voorganger Hope & Co. een spilfunctie vervulde in de 18e-eeuwse internationale slavernij-economie.'
De Nederlandsche Bank	2020-2022	'De geschiedenis van De Nederlandsche Bank is nauw verweven met slavernij. DNB en haar vroegere bestuurders zijn betrokken geweest bij slavernij in de jaren 1814 - 1863. Dit blijkt uit onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek.' Karwan Fatah-Black, Lauren Lauret en Joris van den Tol, <i>Dienstbaar aan de keten? De Nederlandsche Bank en de laatste decennia van de slavernij, 1814-1863</i> (Leiden 2023)
InsingerGilissen	2020-?	'Private bank InsingerGilissen geeft aan onderzoek te willen laten doen naar het eigen slavernijverleden. Historica Karin Lurvink heeft het balletje aan het rollen gebracht, nadat uit onderzoek zou zijn gebleken dat rechtsvoorganger Insinger Co. in 1863 – toen Nederland de slavernij formeel afschafte – zo'n 1.500 slaven bezat.'
NN Group	2021-heden	'NN heeft in 2021 het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) de opdracht gegeven een vooronderzoek te starten om te achterhalen of rechtsvoorgangers van geacquireerde bedrijven betrokken zijn geweest bij slavernij gerelateerde activiteiten. Dit vooronderzoek richtte zich op alle rechtsvoorgangers inclusief samenwerkende assurantiekantoren, gevolmachtigden en verzekeringsmakelaars van voor 1880. De conclusie van het vooronderzoek is dat er bij twee rechtsvoorgangers van Delta Lloyd (de Assurantie Compagnie van 1771 en de Hollandsche Societeit van Levensverzekeringen) sprake is geweest van slavernij gerelateerde activiteiten zoals investeringen in plantages of het verzekeren van slavenschepen. Op basis van de uitkomsten van dit vooronderzoek heeft NN besloten een aanvullend, diepgaand wetenschappelijk onderzoek te laten verrichten met als doel om meer inzicht te krijgen in de omvang van deze activiteiten.'
Van Lanschot-bank	2022-heden	'In hoeverre is de Van Lanschot-bank in Den Bosch opgericht met geld dat is verdiend met producten die door slaven werden verbouwd? Dat wil de bank zelf graag weten en daarom laat ze onderzoek doen. De resultaten van dit onderzoek, dat wordt uitgevoerd door wetenschappers met veel expertise op dit terrein, zullen naar verwachting in de eerste helft van volgend jaar beschikbaar zijn.'

Organisatie	Jaar	Onderzoek
Koninklijk Huis	2022-heden	'Zijne Majesteit de Koning laat onafhankelijk onderzoek doen naar de rol van het Huis Oranje-Nassau in de koloniale geschiedenis. Het onderzoek neemt drie jaar in beslag en omvat de periode van de late zestiende eeuw tot het postkoloniale heden.'

Provincie	Jaar	Onderzoek
Utrecht	Toekomst	'De Provinciale Staten wil dat er onderzoek wordt gedaan naar de rol van het provinciale bestuur in de slavernij en de sociale en economische gevolgen daarvan. Een meerderheid van de provincie stemde daar vanmiddag mee in. De Statenleden dragen de provincie op deel te nemen aan het Herdenkingsjaar Slavernijverleden van 1 juli 2023 tot 1 juli 2024.'
Zuid-Holland	2023-heden	'De provincie Zuid-Holland laat onderzoek uitvoeren door Universiteit Leiden en het Verwey-Jonker Instituut. De onderzoeken zijn naar verwachting eind juni afgerond.'

Stad	Jaar	Onderzoek
Alkmaar	2023-heden	'Alkmaar laat onderzoeken welke rol het gemeentebestuur heeft gehad in de tijd van de slavernij. In een motie vroegen PvdA, GroenLinks en PvdD om dit Alkmaarse verleden onder de loep te nemen. Dit zou dan voor het einde van het Herdenkingsjaar Slavernijverleden (vóór 1 juli 2024) afgerond moeten zijn.'
Amsterdam	2019-2020	'Het Internationaal Instituut voor Sociale -Geschiedenis (IISG) in Amsterdam gaat onderzoeken op welke manier Amsterdamse stads-bestuurders de 'aard en de omvang van Nederlandse betrokkenheid bij de wereldwijde slavernij hebben beïnvloed. Een commissie onder leiding van oud-wethouder Andrée van Es, net als Groot Wassink van GroenLinks, zal de onderzoekers begeleiden. Het onderzoek wordt gepubliceerd in een essaybundel.' Pepijn Brandon et al. (reds.), <i>De Slavernij in Oost en West: Het Amsterdam-onderzoek</i> (Spectrum 2020).
Arnhem	2022-2023	'De gemeente Arnhem laat onderzoeken welke sporen er in Arnhem zijn van het slavernijverleden en welke rol het Arnhemse stadsbestuur daarin gespeeld heeft. Het onderzoek is inmiddels gestart en wordt uitgevoerd door Erfgoed Gelderland. De uitkomsten worden in het najaar van 2023 verwacht.'
Delft	2022-heden	'De gemeente Delft laat onderzoeken op wat voor manier de stad heeft bijgedragen en geprofiteerd van de slavenhandel. Daarnaast komt ook extra geld voor activiteiten tijdens het nationale herdenkingsjaar slavernijverleden in 2023. Het Stadsarchief van Delft gaat het onderzoek uitvoeren en betalen, dat begin 2023 klaar moet zijn.'
Den Haag	2021-2022	'De stad heeft onderzoek laten doen naar haar rol in de slavenhandel en de koloniale geschiedenis. Het onderzoek is uitgevoerd door het Koninklijk Instituut voor Taal, Land- en Volkenkunde (KITLV). Dat heeft zo'n onderzoek eerder ook gedaan voor Rotterdam. Amsterdam en Utrecht hebben hun eigen verleden ook laten uitzoeken. Burgemeester Jan van Zanen neemt het eindverslag in ontvangst.' Esther Captain, Gert Oostindie, Valika Smeulders (reds.), <i>Het koloniale en slavernijverleden van Hofstad Den Haag</i> (Boom 2022)

Deventer	2022-2023	<p>'Deventer gaat het slavernijverleden en de rol die de stad speelde in de West-Indische Compagnie (WIC) onderzoeken. Het moet leiden tot een publicatie voor een breed publiek over dit stukje Deventer geschiedenis.'</p> <p>De Overijsselacademie begint in januari met die voorstudie en moet in kaart brengen wat er al bekend is over het Deventer verleden en duidelijk maken of er nieuwe, informatiebronnen zijn. Het college stelt een begeleidingscommissie in met vertegenwoordigers van organisaties, maatschappelijke instellingen en een onafhankelijke historicus. Op de bevindingen, die er ruim voor de zomer moeten liggen, volgt mogelijk nader onderzoek. Kosten daarvan worden geraamd tussen 60.000 en 100.000 euro.</p>
Eindhoven	Toekomst	<p>'Een onderzoek naar de rol van Eindhoven tijdens de slavernij dat een jaar geleden in gang is gezet door de oude gemeenteraad is nog niet begonnen. Onder andere vanwege de grote aandacht door het hele land voor het slavernijverleden is de expertise op dit moment schaars. Waarschijnlijk komt er pas in maart 2023 een onderzoeksvoorstel om daarna snel te kunnen beginnen met de uitvoering.'</p>
Gouda	2023-heden	<p>'Gouda's onderzoek naar het slavernijverleden van de stad is in volle gang en wordt geleid door onderzoeker Roxana Chandali, betrokken bij de oprichting van het Nationaal Monument Slavernijverleden.'</p>
Groningen	2021-2022	<p>'Op 30 juni 2021 heeft de gemeenteraad de motie 'Onderzoek de rol van de overheid in het slavernijverleden' aangenomen. Naar aanleiding van deze motie stelt het college de gemeenteraad voor om € 50.000,- beschikbaar te stellen om de rol van Groningen met betrekking tot de slavernij te laten onderzoeken door het Groninger Museum in samenwerking met de Rijksuniversiteit Groningen. Op basis van de uitkomsten hiervan beoordeelt het college of excuses op zijn plaats zijn. Het onderzoek duurt in totaal ongeveer 18 maanden.'</p>
Haarlem	2021-2022	<p>'De gemeente Haarlem moet onderzoek laten doen naar haar eigen slavernijverleden. Dat heeft de gemeenteraad besloten. Er gaat nu gekeken worden hoe de geschiedenis van het slavernijverleden van Haarlem in kaart kan worden gebracht.'</p>
Hoorn	2023-heden	<p>'In het coalitieakkoord is de wens uitgesproken om een onderzoek te starten naar de rol van het gemeentebestuur in de tijd van de slavernij. Het onderzoeksbureau STADenBEDRIJF heeft de opdracht gekregen om hier onderzoek naar te doen. De intentie is nog voor 1 juli wetenschappelijk onderbouwde informatie te hebben over dit verleden om vervolgens in gesprek te gaan met de gemeenteraad en inwoners.'</p>
Overijssel	2022-heden	<p>Onderzoek naar het koloniale verleden van Overijssel</p>
Rotterdam	2018-2020	<p>'In opdracht van de gemeente Rotterdam heeft het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde (KITLV) in Leiden twee jaar (2018-2020) onderzoek gedaan naar het koloniale en slavernijverleden van Rotterdam. Op 31 oktober 2020 zijn de resultaten gepresenteerd in drie boeken.'</p> <p>Gert Oostindie (red.), <i>Het koloniale verleden van Rotterdam</i> (Boom 2020).</p> <p>Alex van Stipriaan, <i>Rotterdam in slavernij</i> (Boom 2020)</p>

		Francio Guadeloupe et al. (reds.), <i>Rotterdam, een postkoloniale stad in beweging</i> (Boom 2020).
Tilburg	2022-heden	'Burgemeester en wethouders van Tilburg hebben, in vervolg op een motie van de gemeenteraad, het KITLV opdracht gegeven een onderzoek uit te voeren naar de koloniale en postkoloniale geschiedenis van de stad. Het onderzoek zal in het najaar van 2022 van start gaan en de eerste resultaten zullen in juni 2023 bekend zijn. Later dat jaar zal ook een toegankelijk geschreven, geïllustreerd boek worden gepubliceerd.'
Utrecht	2019-2021	'Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de gemeente Utrecht, en had tot doel de rol van de stad te onderzoeken in de Nederlandse slavernijgeschiedenis. Daarnaast probeerden de onderzoekers ook te achterhalen wat de betekenis van de slavernij voor de stad en de samenleving was.' Nancy Jouwe et al., <i>Slavernij en de stad Utrecht</i> (Walburg 2021).
Vlissingen	2021	'In juni 2021 is in opdracht van de gemeente onderzoek gedaan naar het slavernijverleden van Vlissingen. Daaruit is gebleken dat Vlissingen met name in de tweede helft van de achttiende eeuw een belangrijke rol had in de slavenhandel.'

Universiteit	Jaar	Onderzoek
Universiteit Utrecht	2022-heden	'Alle Utrechtse faculteiten gaan het komende jaar het eigen slavernij- en koloniale verleden onderzoeken. De Universiteit Utrecht wil nu een universiteitsbrede stuurgroep opzetten die de initiatieven gaat coördineren. Daarvoor moet ook budget en ondersteuning komen.'
Universiteit van Amsterdam	2023-heden	'De Universiteit van Amsterdam (UvA) gaat de eigen betrokkenheid bij het Nederlandse koloniale- en slavernijverleden onderzoeken. Het onderzoeksproject bestaat uit twee delen. Er wordt gestart met een vooronderzoek waarin wordt geïnventariseerd welke collecties, archieven en gebouwen verder moeten worden onderzocht. Dit vooronderzoek vormt de basis voor het daadwerkelijke onderzoek, dat waarschijnlijk enkele jaren zal duren. De resultaten van het vooronderzoek verschijnen in 2024.'
Wageningen University	2022-heden	'In the coming years, Wageningen University & Research (WUR) will be investigating its own ties with the colonial past of the Netherlands. The WUR executive board has initiated this programme. The study will take 1876 as its starting point, the year agricultural education in Wageningen began. The three-year programme is to deliver an account of facts: 'We will refrain from any form of judgement. We do not aim to apply a moral standard to historical actions. Our goal is to learn more about our past.'

Overzicht van steden die hun excuses hebben aangeboden voor het slavernijverleden of dat van plan zijn

Stad	Jaar	Excuses
Amsterdam	2021	'Burgemeester Halsema van Amsterdam heeft excuses aangeboden voor de betrokkenheid van het stadsbestuur bij het slavernijverleden.'

Den Haag	2022	'De resultaten van het KITLV-onderzoek staan in het boek <i>Het koloniale en slavernijverleden van Hofstad Den Haag</i>. Burgemeester Jan van Zanen nam het boek in ontvangst. Namens het college van burgemeester en wethouders bood hij excuses aan voor de manier waarop vroegere bestuurders van Den Haag het systeem van kolonialisme en slavernij ondersteunden en ervan profiteerden.'
Groningen	Toekomst	'De gemeente Groningen gaat excuses aanbieden voor de rol die het gemeentebestuur heeft gespeeld in het slavernijverleden. De manier waarop de excuses worden gemaakt, is nog niet bekend. Op dit moment wordt er nog onderzoek gedaan naar de rol die Groningen speelde. Dat er excuses komen staat vast, ongeacht de uitkomst van het onderzoek.'
Middelburg	Toekomst	'Op Ketikoti 1 juli volgend jaar - wanneer de afschaffing van de slavernij wordt herdacht en gevierd - gaat het college van Middelburg excuses aanbieden voor de rol die de stad heeft gespeeld in het slavernijverleden.'
Provincie Noord-Holland	2022	'Noord-Holland heeft op Ketikoti, de dag waarop jaarlijks het slavernijverleden wordt herdacht en de afschaffing ervan wordt gevierd, excuses aangeboden voor de rol van de gezagsdragers van toen in het slavernijverleden.'
Rotterdam	2021	'Burgemeester Aboutaleb van Rotterdam heeft vanmiddag namens het college van b en w excuses aangeboden voor de deelname van achtereenvolgende Rotterdamse bestuurscolleges aan het systeem van kolonialisme en slavernij vanaf 1600.'
Utrecht	2022	'Burgemeester Dijkema van Utrecht heeft vanochtend namens het college van burgemeester en wethouders haar excuses aangeboden voor het aandeel van het Utrechtse stadsbestuur in het slavernijverleden.'
Vlissingen	Toekomst	'De gemeente Vlissingen gaat op 1 juli excuses aanbieden voor het slavernijverleden van de stad. Het raadsvoorstel daarover werd gisteravond met een krappe meerderheid aangenomen.'
Zaanstad	2022	'Burgemeester Hamming had al eerder excuses gemaakt voor het Zaanse slavernijverleden en deed dat donderdagavond weer. "Er zijn hier een hoop producten zoals cacao binnen gebracht dus daar valt zeker wat over te zeggen", vertelt Hamming.'